

POLTTONESTEIDEN TYÖMAILLA JA MAASTOSSA TAPAHTUVA VARASTOINTI JA KULJETUS

Opas toiminnanharjoittajalle

Sisällysluettelo

1	Johdanto	3
2	Määritelmät	3
3	Säiliö maastossa ja työmailla	4
3.1	Vuodonhallinta	4
4	Varusteet	6
5	Polttonesteen tiekuljetus	7
6	Kilpitiedot	8
6.1	Varastosäiliön kilpitiedot	8
7	Säiliön merkintä	12
7.1	IBC-pakkauksen varoituslipukkeet	12
7.2	Varastosäiliön varoitusmerkintä	13
8	IBC-pakkauksen määräaikaistarkastus	13
9	Uuden säiliön hankinnassa huomioon otettavaa	14
10	Säiliön kunnossapito	15
11	Säiliön käytöstä poistaminen tai kunnostus	15
12	Viranomaisvalvonta	16
	Säädökset	19
	Liite 1. Rahtikirjan lomakemalli	20

1 Johdanto

Polttoneste on konetyön energialähde ja on siten välttämätön tuotannollisessa toiminnassa. Koneurakoinnissa, maarakentamisessa, maa- ja metsätaloudessa sekä turvetuotannossa työmaat sijaitsevat tavallisesti kaukana varsinaisilta polttonesteiden jakeluasemilta, joten toimijat varastoivat ja monesti kuljettavatkin tarvitsemansa polttonesteen itse.

Vastuu säiliöstä on aina säiliön omistajalla tai haltijalla, joka myös ensisijaisesti vastaa mahdollisen öljyvahingon puhdistuskustannuksista. Onkin tärkeää, että säiliön omistajalla tai haltijalla on oikeaa tietoa säiliönsä sijoittamiseen, kuljettamiseen, tarkastamiseen, huoltoon ja käytöstä poistamiseen liittyvistä asioista. Vaikka maanpäällisiä varastosäiliöitä ei koske pakollinen määräaikaistarkastusvelvollisuus, tulee kaikkiin säiliöihin tehdä säännöllisesti tarkastus- ja huoltotoimenpiteet vahinkojen estämiseksi. Huolimattomasti sijoitetut ja hoidetut sekä puutteellisesti varustetut säiliöt ovat uhka lähivesistöille ja erityisesti veden- hankinnan kannalta tärkeillä pohjavesialueilla pohjaveden puhtaudelle.

Pirkanmaan ja Oulu-Koillismaan pelastuslaitosten, Pirkanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) ja poliisin edustajista koostuva työryhmä on yhteistyössä alan toiminnanharjoittajien ja asiantuntijoiden kanssa laatinut tämän oppaan vuonna 2011. Asiantuntija-apua on saatu muun muassa Turveteollisuusliitolta, Öljyalan Keskusliitolta ja Koneyrittäjien liitolta. Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto, Tukes ja Lahden ympäristöpalvelut on päivittänyt vuonna 2021 oppaan vastaamaan Kemikaalivuotojen ja sammutusjätevesien hallintaoppaan turvallisuusvaatimuksia, joilla voidaan saavuttaa kemikaaliturvallisuus- ja ympäristölainsäädännön yleiset vaatimukset. Ympäristöluvan varaiset toimijat ja toiminnan rekisteröineet noudattavat voimassa olevia lupamääräyksiä. Vuoden 2025 päivityksessä on korjattu muutamia kuljetuspakkauksiin ja merkintöihin liittyviä kohtia.

Olemassa olevien säiliöiden ja tankkaus- paikkojen vuotojenhallintakysymyksissä ota yhteyttä valvontaviranomaisiin.

2 Määritelmät

Farmarisäiliöllä tarkoitetaan säiliötä, joka on tarkoitettu työkoneiden tai laitteiden poltto-aineena käytettävien palavien nesteiden varastointiin rakennus-, tie- ja metsätyömailla, maatalouskiinteistöissä sekä muissa vastaavissa kohteissa. Säiliöt ovat tilavuudeltaan alle 10 m³ säiliöitä, tyyppillisesti 1–3 m³.

Farmarisäiliöistä täytetään moottoriajoneuvoja. Säiliötä ei saa kuljettaa ja siirtää muuten kuin tyhjennettynä ja puhdistettuna.

IBC-pakkaus eli lyhyemmin IBC tarkoittaa jäykkää tai taipuisaa kuljetettavaa pakkausta, joka ulkomuodollisesti näyttää säiliöltä, mutta luokitellaan kuitenkin pakkaukseksi. IBC:lle asetetut vaatimukset poikkeavat säiliöiden vaatimuksista niin rakenteen, hyväksynnän kuin käytönkin suhteen. IBC:n maksimitilavuus on 3000 litraa pakkausryhmien II ja III kiinteille ja nestemäisille aineille, kuten polttoaineelle. IBC:n on

kestettävä mekaanista käsittelyä eli esimerkiksi siirtämistä, nostamista ja kuljettamista. Tämän oppaan mukaisessa käytössä IBC-pakkaus on tehty metallista tai muovista. IBC-pakkauksessa voi olla asianmukaisia rakenteellisia varusteita ja käyttölaitteita.

Siirrettävä säiliö tarkoittaa tyhjänä siirrettävää säiliötä, jonka tilavuus on enemmän kuin 450 litraa mutta vähemmän kuin 3000 litraa.

Tiedostavalla koulutuksella tarkoitetaan tässä lähinnä sitä, että henkilöstö on tietoinen kuljettamansa kemikaalin ominaisuuksista ja mahdollisista riskitekijöistä.

3 Säiliö maastossa ja työmailla

Kun sijoitat siirrettävän säiliön maastoon, tulee seuraavat asiat ottaa huomioon:

- Etäisyys rakennuksesta ja toisesta säiliöstä vähintään 1 metri (öljylämmitys ja kuivuri)
- Tankkauspaikat (farmarisäiliöt) aina vähintään 5 metrin päähän tontin rajasta, yleisestä liikenneväylästä, toimintaan kuulumattomista rakennuksista ja 10 metriä asuinrakennuksista
- Etäisyys ojasta ja vesistöistä riittävä¹
- Kantava alusta²
- Säiliö on irti alustasta >100 mm
- Säiliön ympärillä ei kasvillisuutta tai muuta palavaa materiaalia
- Vuodonhallinta kunnossa

- 1) Arvioidaan varastoitavan polttonesteen määrän ja maaston mukaan. Lähtökohtaisesti etäisyys ojasta vähintään 5 metriä ja vesistöistä 50 metriä.
- 2) Kantava alusta kestää täyden säiliön painon, eivätkä säiliö ja sen jalaket painu maahan.

3.1 Vuodonhallinta

Käytössä olevien säiliöiden tulee olla huollettuja ja hyväkuntoisia sekä suunniteltu työmaiden käyttöolosuhteisiin. Säiliöiden suunnittelussa ja valmistuksessa on otettu huomioon säiliöiden mekaaninen käsittely ja siirtely säiliöiden ollessa täynnä. Säiliöissä on lappoilmio estetty, varusteet on suojattu tahatonta vaurioitumista vastaan sekä käytettävissä on vettä hylkiviä imeytysmattoja. Edellä mainitut huomioon ottaen vuodonhallinta katsotaan toteutetuksi seuraavilla vaihtoehdoilla:

Polttonestesäiliön vuodonhallinta:

- Varastosäiliöt, IBC-pakkaukset¹ ja säiliökontit¹ sijoitetaan suoja-altaisiin.
- Kaksivaipaiset säiliöt, joiden rakenne on sellainen, että mahdollinen ylitäyttö ohjautuu uloimman vaipan sisään, voivat olla ilman suoja-allasta.
- Säiliö ja suoja-allas voidaan sijoittaa katokseen, jolloin suoja-allas ei täyty lumesta tai vedestä. Kattamattomien suoja-altaiden hulevedet tulee poistaa hallitusti.
- Lyhytkestoisilla työmailla (kesto alle 6 kk) vuodonhallinta voidaan toteuttaa siirrettävällä suoja-altaalla.

Täyttö- ja tankkauspaikan vuodonhallinta:

Ensisijaisena ratkaisuna on tankkauspaikan rakentaminen kestopäällysteellä tai geomembraanilla. Mikäli tämä ei ole mahdollista, esimerkiksi lyhytkestoisilla työmailla tai hankalissa maasto-olosuhteissa, voidaan täyttö- ja tankkaustilanteessa käyttää siirrettävää suoja-allasta.

Pohjavesialueilla tai rantavyöhykkeillä tulisi välttää polttonesteiden säilytystä ja käsittelyä. Mikäli tämä on välttämätöntä, tulisi työmaalla käyttää kaksivaippaista VAK-säiliöitä, joka täytetään pohjavesialueen ulkopuolella ja tuodaan työmaalle vain tarvittaessa. Työkoneen tankkaustilanteessa noudatetaan erityistä huolellisuutta.

Kaksivaippasäiliössä ja umpinaisella suoja-altaalla varustetussa säiliössä tulee olla menetelmä, jolla varmistetaan välitilan tiiviys.

- 1) IBC-pakkauksen ja säiliökontin tulee olla tyyppihyväksytetty vaarallisten aineiden kuljetukseen. IBC-pakkauksen tai säiliökontin määräaikaistarkastukset tulee olla voimassa. IBC-pakkausten ja säiliökonttien tarkastukset tulee suorittaa 2,5 vuoden (välitarkastus) ja 5 vuoden välein (määräaikaistarkastus).

Varastosäiliöiden seinämävahvuudet ovat tavallisesti IBC-pakkauksien seinämävahvuuksia paksummat. Varastosäiliöillä ei ole vaatimuksena pakollisia tarkastuslaitoksen suorittamia määräaikaistarkastuksia. Seinämävahvuuksissa on otettu huomioon ajan myötä korroosion mahdollisesti aiheuttama seinämän ohentuma. IBC-pakkaus on taas optimoitu kuljetusolosuhteisiin, eli IBC-pakkauksen pienempi oma paino mahdollistaa suuremman polttoainekuorman kuljettamisen. IBC-pakkaukset ovat määräaikaistarkastuksen piirissä. Tukesin hyväksymä tarkastuslaitos suorittaa IBC-pakkauksille 2,5 vuoden välein tarkastuksia ja suoritettut tarkastukset merkitään säiliökilpeen.

Kuva 1. Yleiskuva tilapäisestä jakelupisteestä metsätyömaalla. (Kuva: Tukes)

Tilapäisessä varastoinnissa ja työkonen tankkauspaikalla voidaan käyttää myös siirrettävää suoja-allasta (tilavuus vähintään 100 litraa), ellei tiivistä alustaa pystytä rakentamaan esim. kestopäällysteellä tai geomembraanilla.

Maastokohteissa turvallinen ratkaisu on käyttää suoja-altaalla varustettuja VAK-hyväksytyjä säiliöitä, jotka on tarkoitettu siirreltäviksi ja kestävät käsittelyä (Kuva 1). Kun säiliö kuljetetaan paikalle valmiiksi polttoaineella täytettynä, säiliön täyttämiseltä ja sen tuomilta vuotoriskeiltä vältytään.

4 Varusteet

Nykyisen lainsäädännön ja määräysten mukaan listan tummennetut varusteet ovat pakollisia, mutta muut varusteet voivat tulla pakollisiksi myös ympäristöluvan määräysten, kuntakohtaisten ympäristönsuojelumääräysten tai työmaan erityismääräysten takia. Suositellaan säiliön varustamista alla olevan listan mukaan:

- tyyppikilpi
- ilmaputki¹
- laponesto¹
- lukittava täyttöaukko
- ylitäytönest²
- pistoolilla varustettu polttoaineletku
- lukittava pistooli kannaketelineessä
- lukittava pumppu
- käytön varusteet lukittavassa suojakotelossa²
- imeytysainetta saatavilla²

- 1) Laponestolla tarkoitetaan mekanismia, joka estää säiliön tyhjentymisen lappovirtauksella esim. tankkausletkun katketessa ja/tai pudotessa maahan. Säiliön ilmaputki taas tasaa säiliön sisäistä painetta tankattaessa, säiliötä täytettäessä ja säiliön ulkopuolisen lämpötilan vaihdellessa, ja estää näin mahdolliset yli- tai alipaineesta johtuvat säiliövauriot.
- 2) Ylitäytönest² sulkee polttoaineen tuloa säiliöön automaattisesti, kun säiliö on täytynyt. Säiliön käytön varusteita ovat esimerkiksi työkalut ja erilaiset apuvälineet, joita tarvitaan tankkauksen onnistumiseksi tai säiliön kunnossapidossa. Imeytysaineena voidaan käyttää teollisia imeytysaineita.

5 Polttonesteen tiekuljetus

Kuva 2. Tyyppi hyväksytty IBC-pakkaus.

Jos säiliötä käytetään myös kuljetukseen, eli siirretään sitä tyhjentämättä ja puhdistamatta yleisillä teillä, sen tulee täyttää palavan nesteen varastointimääräysten lisäksi vaarallisten aineiden kuljetuslainsäädäntö. Polttoaineiden tiekuljetuksissa saa käyttää ainoastaan vaarallisten aineiden kuljetussäännösten mukaisesti hyväksytyjä pakkauksia, IBC-pakkauksia, säiliökontteja tai varsinaisia vaarallisten aineiden kuljettamiseen tarkoitettuja VAK-säiliöitä. IBC-pakkaukset ovat tilavuudeltaan enintään 3000 litraisia kuljetuspakkauksia, jotka ovat erityisesti testattu ja hyväksytty vaarallisten aineiden kuljetuskäyttöön.

Tyyppihyväksyttäessä IBC-pakkaukseksi valmistaja lähettää VAK-tarkastuslaitokselle 1-2 prototyyppiä testattavaksi. Testaus käsittää pakkauksen muodosta riippuen osan tai kaikki seuraavat testit: värinäkokeen, nostokokeet alhaalta ja ylhäältä, pinoamiskokeen, tiiviys-, nestepaine- ja pudotuskokeen. Jotta jokainen valmistettu IBC-pakkaus olisi vaatimusten mukainen, on valmistajalla oltava lisäksi voimassa oleva VAK-tarkastuslaitoksen hyväksymä laadunvarmistus-ohjelma. Niin sanotulla vapaarakuljetuksella tarkoitetaan sellaista kuljetusta, jossa kuljetettavan aineen määrä jää alle aineelle Traficomien VAK-tiemääräyksen liitteen A kohdan 1.1.3.6 ns. vapaarajataulukossa ilmoitetun määrän. Vapaaraja dieselin ja polttoöljyn kuljetuksessa on 1000 litraa. Nesteillä vapaarajamäärä tarkoittaa kuljetettavan aineen kokonaismäärää litroina.

Vapaarajamäärään ei lasketa kuljetusajoneuvon tai työkonen kiinteässä polttoainetankissa olevaa polttoaineen määrää. Kuljetettaessa alle tämän määrän polttoainetta, kuljetus vapautuu osasta VAK-määräyksiä (mm. ADR-ajo- kortti, ADR-ajoneuvo, ajoneuvon merkintä). Vapaarajojen puitteissa kuljettaessa pitää säiliön olla UN-tyyppihyväksytty pakkaus tai IBC-pakkaus sekä merkitty asianmukaisesti ja mukana on oltava vähintään 2 kg teholuokan 13A55BC pakkasenkestävä sammutin ja rahtikirja (liite 1) sekä henkilöstöllä tulee olla ns. tiedostava koulutus käytynä.

6 Kilpitiedot

Säiliön ulkoinen osoitus vaatimustenmukaisuudesta on oikeat kilpitiedot. Kilpitiedoista tulee ilmetä säiliön sallittu käyttötarkoitus.

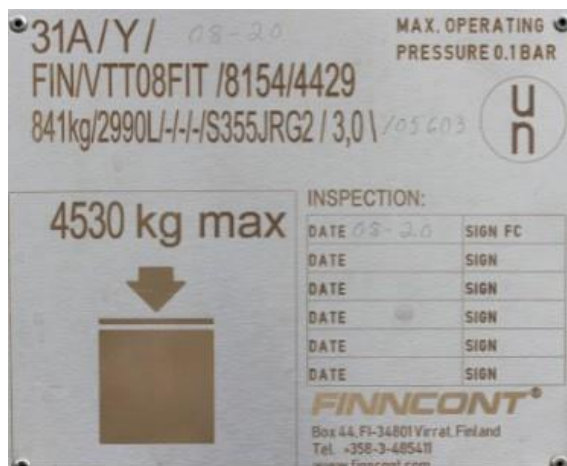
6.1 Varastosäiliön kilpitiedot

Säiliöön on pysyvällä tavalla kiinnitettävä helposti havaittava ja kestävä metallikilpi, josta ilmenee:

1. valmistajan ja maahantuojaan nimi ja osoitetiedot
2. valmistusnumero
3. valmistusvuosi
4. materiaali ja korroosiosuojaus;
5. koepaine (bar) ja väliaine / vesitäyttö
6. standardin tai hyväksymispäätöksen numero
7. nimellistilavuus (m³)
8. tarkastuslaitoksen tunnus
9. sisältö

Kuva 3. Esimerkki palavan nesteen varastosäiliön kilvestä. (Kuva: Kaisa Poti, Finncont)

Kuva 4. Esimerkki IBC-pakkauksen tyyppikilvestä. (Kuva: Kaisa Poti, Finncont)

6.2 Yhdistelmäsäiliön kilpitiedot

Sekä varastointiin että kuljetukseen käytettävässä polttoainesäiliössä tulee olla IBC-pakkauksen tyyppihyväksyntämerkintä ja kilpitiedot sekä palavan nesteen varastosäiliön kilpitiedot. IBC-pakkauksen tyyppihyväksyntämerkintä on esimerkiksi seuraavanlainen:

(un) 31A/Y/12 01/FIN/VTT-86/0/2820, jossa

31A	metallinen IBC-pakkaus nesteille
Y	testattu II ja III pakkausryhmien vaatimusten mukaan
12 01	valmistuskuukausi ja -vuosi
FIN	maa, jossa tyyppihyväksyminen on annettu
VTT-86	valmistajan nimi tai tunnus tai toimivaltaisen viranomaisen määräämä tunnusmerkintä
0	pinoamiskokeessa käytetty kuorma (kg)
2820	enimmäisbruttomassa (kg)

Metallisessa IBC-pakkauksessa tulee olla tyyppihyväksyntämerkinnän lisäksi myös seuraavat tiedot pysyvästi kiinnitetyssä korroosiota kestävässä kilvessä:

- tilavuus litroina
- taara (kg)
- rungon materiaali ja vähimmäispaksuus (mm)
- viimeisimmän tarkastuksen päivämäärä (kuukausi ja vuosi)
- valmistajan numero
- suurin sallittu pinoamiskuorma

Pinoamiskuorma on merkittävä seuraavalla tunnuksella:

Säiliölle riittää yksi kilpi ja yhden tarkastuslaitoksen leima (VAK-tarkastuslaitos, VAK = vaarallisten aineiden kuljetus). Koska kilpitiedot ulospäin ovat osoitus säiliön vaatimustenmukaisuudesta, tulisi kilpitiedoista käydä ilmi, että IBC-pakkaus täyttää myös palavan nesteen varastosäiliön vaatimukset. Tämän voisi ilmaista lisäämällä kilpitietoihin oman rivin esimerkiksi seuraavan laisesti: ”täyttää KTM:n päätöksen 313/1985” tai ”soveltuu palavan nesteen varastointiin työmailla ja maatiloilla siirrettävissä säiliöissä”.

Kuva 5. Yhdistelmäsäiliön kilpitiedot.

Kuva 6. Varastointiin ja kuljetukseen hyväksytty IBC-pakkaus, jossa on nostosanka ja käsipumppu. (Kuva: Pirkanmaan ELY-keskus)

Kuva 7. Varastointiin ja kuljetukseen hyväksytty IBC-pakkaus (tilavuus 1000 litraa).

Kuva 8. Varastointiin ja kuljetukseen hyväksytty IBC-pakkaus (tilavuus 990 litraa). (Kuva: Kaisa Poti, Finncont)

7 Säiliön merkintä

7.1 IBC-pakkauksen varoituslipukkeet

Kuljetettava aine tulee merkitä IBC:hen kirjaimin "(un)" ja kuljetettavan aineen YK-numerolla sekä varoituslipukkeella. Lipukkeen koko vähintään 100 x 100 mm, IBC:lle merkintä tehdään pakkauksen kahdelle vastakkaiselle puolelle.

IBC-pakkauksia kuljettava ajoneuvo merkitään blankoin oranssikilvin edessä ja takana, kun ylitetään vapaaraja (ns. VAK-kappaletavarakuljetus).

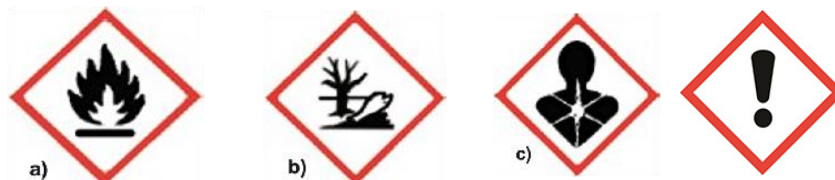

Symbolit kuvaavat kevyen polttoöljyn vaaraominaisuuksia: palava neste (A), ympäristölle vaarallinen (B).

7.2 Varastosäiliön varoitusmerkintä

Säiliössä tulee olla selvästi ja pysyvästi:

- varoitusmerkit
- polttoaineen nimi
- omistajan nimi ja yhteystiedot
- säiliön numerointi

Varastosäiliön varoitusmerkit. Symbolit kuvaavat kevyen polttoöljyn vaaraominaisuuksia: palava neste (a), ympäristölle vaarallinen (b) ja terveydelle vaarallinen (c).

8 IBC-pakkauksen määräaikaistarkastus

IBC-pakkaukset kuuluvat määräaikaistarkastusten piiriin. Alla olevassa taulukossa on esitetty IBC-pakkauksien tarkastusten laajuus. Jos IBC-pakkausta on tarvetta kunnostaa tai korjata ja joka ei ole säännöllistä kunnossapitoa, on IBC:lle tehtävä tarkastus ennen käyttöönottoa. Tarkastukset ennen käyttöönottoa, määräaikaistarkastukset ja tarkastukset kunnostuksen ja korjauksen jälkeen tekee Tukesin hyväksymä VAK-tarkastuslaitos tai VAK-määräaikaistarkastuslaitos.

Taulukko 1. IBC-pakkauksien tarkastukset

Toimenpiteet määräaikaistarkastuksissa	Ennen käyttöön- ottoa	5 vuoden välein	2,5 vuoden välein	Korjauksen jälkeen
Vastaavuus hyväksytyn rakennetyypin kanssa, merkintä mukaan lukien	x	x		x
Sisäinen kunto	x	x		x
Ulkoinen kunto	x	x	x	x
Käyttölaitteiden asianmukainen toiminta	x	x	x	x
Tiiveyskoe	x	x	x	x

Muovista valmistettujen IBC-pakkausten käyttöikä on enintään 5 vuotta.

9 Uuden säiliön hankinnassa huomioon otettavaa

Määrittele ensin säiliön käyttötarve ja työkohteesta johtuvat mahdolliset erityisvaatimukset. Miten vuodon hallinta on ajateltu toteuttaa? Hankinnan yhteydessä määrittele tarvitsemasi dokumentit ja varusteet. Säiliössä tulee olla asialliset kilpitiedot. Valmistajan tulee myös laatia huolto- ja käyttöohjeet. Hankinnan yhteydessä pyydä seuraavat dokumentit:

- käyttö-, huolto- ja kunnossapito-ohjeet
- valmistajan vaatimustenmukaisuusvakuutus
- kopio tarkastuslaitoksen rakennetarkastuspöytäkirjasta (varastosäiliö)
- kopio tarkastuslaitoksen tyyppihyväksyntätodistuksesta (IBC-pakkaus)
- selvennys tyyppihyväksyntätunnuksesta olevista merkinnöistä
- kopio tarkastuslaitoksen määräaikaistarkastustodistuksesta (IBC-pakkaus)
- tiedot sisä- ja ulkopuolisesta pinnoitteesta

10 Säiliön kunnossapito

Säiliön säännöllinen tarkistaminen ja varusteiden huolto pidentävät säiliön käyttöikää. Säiliön pohjalle kertyvä ja säiliötä ruostuttava vesi ja sakka kannattaa poistaa riittävän usein, sillä polttoaineen mukana koneisiin joutuessaan ne aiheuttavat kalliita korjauksia ja seisokkeja. Säiliön omistajan tai haltijan kunnossapitotoimet:

- Tarkkaile säiliötä päivittäin ulkoisten vaurioiden ja vuotojen havaitsemiseksi valmistajan vaatimustenmukaisuusvakuutus.
- Tyhjennytä ja puhdistuta säiliö säännöllisesti.
- Tarkistuta säiliön sisäpuolisen pohjamaalauksen kunto ja mahdolliset syöpymät säännöllisesti valtuutetulla tarkastusliikkeellä.
- Huolehdi, että polttoaineletku on kunnossa (ei murtumia).
- Älä pidä säiliötä pitkään tyhjillään sisäpuolisen ruostumisen estämiseksi.
- Tarkasta suoja-altaallisen tai kaksivaippaisen säiliön välitila ja poista mahdollinen kondenssivesi.
- Kattamattomien suoja-altaiden hulevedet tulee poistaa hallitusti.

11 Säiliön käytöstä poistaminen tai kunnostus

Mikäli säiliö on:

- huonokuntoinen tai
- sitä ei pystytä rakenteesta johtuen tarkastamaan tai
- säiliön tyyppikilpi puuttuu

on se poistettava polttonesteen varastointi- ja kuljetuskäytöstä tai peruskorjattava tai muutoin kunnostettava. Muutostöihin tulee hakea Tukesin hyväksymän tarkastuslaitoksen hyväksyntä. Korjauksen jälkeen säiliöt tulee tarkastuttaa Tukesin hyväksymällä tarkastuslaitoksella ennen käyttöönottoa. Tarkastuslaitos tekee merkinnän kilpitietoihin ylimääräisistä tarkastuksista.

Käytöstä poistettava säiliö on tyhjennettävä ja puhdistettava öljystä ja öljyisestä jätteestä. Säiliö ja öljyinen jäte on toimitettava asianmukaiseen vastaanottopaikkaan.

12 Viranomaisvalvonta

Alueen pelastus- ja ympäristönsuojeluviranomaiset valvovat polttoaineiden ja muiden kemikaalien varastointia. Toiminta voi edellyttää tekemään pelastusviranomaiselle kemikaali-ilmoituksen ja/tai ympäristönsuojeluviranomaiselle rekisteröinti-ilmoituksen tai ympäristölupahakemuksen.

Polttonesteiden varastoinnista työmaalla tulee tehdä alueen pelastusviranomaiselle kemikaali-ilmoitus vähintään kuukausi ennen toiminnan aloittamista, jos polttonesteiden yhteismäärä on 10 tonnia (säiliöiden yhteenlaskettu tilavuus on noin 12 m³ dieseliä tai polttoöljyä). Mikäli työmaalla varastoidaan lisäksi muita vaarallisia kemikaaleja, kuten neste- kaasua, toiminta voi vaatia kemikaali-ilmoituksen tekemisen alle 10 tonnin polttonesteiden varastointimäärällä. Tarkempia ohjeita kannattaa tiedustella alueen pelastusviranomaiselta. Ilmoituslomake on saatavilla verkkosivulta (ilmoituslomake vaaralliset kemikaalit): www.pelastuslaitokset.fi/julkaisut/vaarallisetkemikaalit.

Polttonesteiden jakelutoiminnasta työmailla tulee tehdä rekisteröinti-ilmoitus kunnan ympäristön-suojeluviranomaiselle, jos toiminta kestää yli 12 kuukautta ja polttonestetilavuus on 10 m³ tai sitä enemmän. Tällöin toiminnassa tulee noudattaa valtioneuvoston asetusta nestemäisten polttoaineiden jakeluasemien ympäristönsuojelusta (314/2020). Polttonesteiden jakeluaseman rekisteröinti-ilmoituslomake on saatavilla verkkosivulta: www.ymparisto.fi/fi/luvat-ja-velvoitteet/ysln-mukainen-rekisterointi/polttonesteiden-jakeluasemat.

Mikäli työmaa sijaitsee pohjavesialueella ja polttonestetilavuus on vähintään 10 m³, tulee toiminnalle hakea ympäristölupa. Pohjavesialueella tapahtuvalle alle 10 m³ polttonesteiden työmaavarastoinnille tulee hakea ympäristölupa, mikäli toiminnasta voi aiheutua pohjaveden pilaantumisen vaaraa.

Polttonestetilavuudeltaan pienempien (alle 10 m³) ja lyhytaikaisempien (alle 12 kuukautta) jakelupisteiden ympäristönsuojeluvaatimuksista saattaa olla säädöksiä kunnan ympäristönsuojelumääräyksissä. Rekisteröinti- ja lupatarpeen sekä kuntakohtaiset määräykset voi tarkistaa kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta tai ELY-keskuksesta.

Tukes valvoo markkinoille saatettavien säiliöiden vaatimustenmukaisuutta.

Poliisi puolestaan valvoo polttoaineen kuljettamista yleisillä teillä.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ja alueellinen ELY-keskus valvovat muun muassa ympäristönsuojelulain ja jätelain noudattamista.

Kuva 9. Öljyntorjuntavälineet. (Kuva: Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos)

13 Voiteluöljyjen ja jäteöljyjen varastointi työmailla

Moottori- ja hydraulikkaöljyt sekä muut voiteluaineet ja jäteöljyt on säilytettävä katetussa, tuulettuvassa, lukittavassa ja tiivispohjaisessa reunakorokkeella varustetussa tilassa. Lisäksi on otettava huomioon ympäristöluvan määräykset. Suojarakenteesta on säännöllisesti poistettava sinne mahdollisesti päässyt sade- ja sulamisvesi. Vahinko- ja onnettomuustilan- teiden varalle tulee tilassa olla aina saatavilla riittävä määrä tarkoitukseen sopivia imeytys- materiaaleja sekä vahingon alkutorjuntaan soveltuvaa välineistöä. Jäteöljyt ja muut jätteet on toimitettava luvan omaavaan vastaanotto- paikkaan.

14 Vakuutukset

Korvaukset öljyvahinkotapauksissa eivät ole itsestään selviä. Säiliön ikä, laiminlyönnit öljy- säiliöiden huollossa ja kunnossapidossa saattavat vähentää vahinkotilanteessa korvauksia merkittävästi. Tärkeää onkin tutustua omaan vakuutukseen ja sen ehtoihin.

15 Öljyvahingot

Vastuu öljysäiliöstä on säiliön omistajalla tai haltijalla, joka myös ensisijaisesti vastaa mahdollisen öljyvahingon puhdistuskustannuksista.

Kaikista öljyvahingoista tai sen uhasta on tehtävä viipymättä ilmoitus yleiseen hätänumeroon 112 sekä ryhdyttävä välittömästi toimenpiteisiin vahingon leviämisen estämiseksi. Ilmoituksessa annetaan tiedot vuodosta, vuotopaikasta (kunta ja työmaa- alue) sekä mahdollisia lisätietoja kuten esimerkiksi vuotaneen öljyn laji ja määrä sekä muista vahinkopaikan erityispiirteistä. Alueen pelastusviranomainen suorittaa aina vahinkopaikan tarkastuksen. Alueen pelastusviranomaisella on myös öljyvahingon

rajoittamis- ja torjuntatöiden ensisijainen johtovastuu. Usein öljyvahingon torjunnan onnistuminen vaatii kiireellisiä toimenpiteitä, jotta öljyn leviäminen saadaan pysäytetyksi ja vahinko kokonaisuudessaan torjutuksi. Useimmiten kiireellisiä toimenpiteitä vaativan torjuntatyön tekee pelastuslaitos. Jos pelastuslaitoksen kalustolliset voimavarat eivät riitä, apuna käytetään ulkopuolisia urakoitsijoita. Kunnan öljyntorjunnasta vastaava viranomainen vastaa jälkitorjunnasta alueellaan (valvonta).

Öljyvahinko voi syntyä vähitellen esimerkiksi tankkauksen yhteydessä roiskeiden tai ylitäytön seurauksena tai säiliön vuotaessa maaperään. Tällöin on ryhdyttävä välittömästi toimenpiteisiin vahingon leviämisen estämiseksi ja mahdollisen vuodon tyrehtyttämiseksi. Välittömien toimenpiteiden jälkeen tulee olla yhteydessä alueen ELY-keskukseen. ELY-keskus antaa tarvittavat ohjeet pilaantuneen maaperän puhdistamismenettelyä varten.

Kun vaarallisen aineen kuljetuksessa sattuu onnettomuus, pitää kuormaajan, täyttäjän, kuljetuksen suorittajan ja vastaanottajan raportoida siitä Tukesille, mikäli vaarallisten aineiden kuljetuslainsäädännön tapahtumakriteerit täyttyvät.

Öljyvahinkojen puhdistaminen on yleisesti ottaen erittäin kallista. Useissa vahinkotilanteissa mahdollisimman nopeasti hätäkeskukseen tehty öljyvahinkoilmoitus pienentää torjunta- ja vahinkokustannuksia. Ennalta ehkäisy on paras ja ehdottomasti halvin tapa hoitaa öljyvahinkoja!

Säädökset

- Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005)
- VNa vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta (685/2015)
- VNa vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista (856/2012)
- Asetus vaarallisten kemikaalien teollisesta käsittelystä ja varastoinnista (59/1999) luvun 8 osalta
- Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös palavista nesteistä (313/1985) lukujen 5 ja 6 osalta
- Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös vaarallisten kemikaalien käsittelystä ja varastoinnista jakeluasemalla (415/1998)
- VNa nestemäisten polttoaineiden jakeluasemien ympäristönsuojeluvaatimuksista (314/2020)
- Jakeluasemastandardi SFS 3352
- Ympäristönsuojelulaki (527/2014)
- Jätelaki (646/2011)
- Laki vaarallisten aineiden kuljetuksesta (719/1994)
- VNa vaarallisten aineiden kuljetuksesta tiellä (194/2002)
- Laki vaarallisten aineiden kuljetuksesta (541/2023)
- VNa vaarallisten aineiden kuljetuksesta (925/2023)
- Pelastuslaki (379/2011)

Tukes-oppaita:

- Vaarallisten kemikaalien varastointi ja tuotantolaitosten sijoittaminen
- Kemikaalivuotojen ja sammutusjätevesien hallinta

Lisätietoa:

www.pelastuslaitokset.fi

tukes.fi/teollisuus > VAK - vaarallisten aineiden kuljetus

tukes.fi/teollisuus > Kemikaalisäiliöt

Polttonesteiden jakeluaseman rekisteröinti-ilmoituslomake:

www.ymparisto.fi/fi/luvat-ja-velvoitteet/ysln-mukainen-rekisterointi/polttonesteiden-jakeluasemat

